

Üldjooni Tartu Ülikooli arstiteaduskonna ajaloolisest arengust 1632—1932.

Herbert Normann.

(28 pildiga.)

Tartu Ülikoolile pandi alus Rootsi kuninga Gustav II Adolfi poolt Nürnbergi sõjaleeris 30. juunil 1632. a. ja avati pidulikult juba sama aasta 15. oktoobril endise kuningliku gümnaasiumi ruumes „in dem gewesenen Jesuitencollegio in der Steinstrasse (Backmeister). Selles ülikoolis, mille ametlikuks nimetuseks oli *Academia Gustaviana*, oli ette nähtud peale usu-, filosoofia- ja õigusteaduskonna ka arstiteaduskond. 1639—1640 ehitati *Academia Gustaviana*’le Tartus uus maja, mille asupaika aga on raske kindlaks teha. Petuhov’i arvates asus see praegusel Jakobi tänaval, vasemat kätt suurest puistest, mis Ülikooli peahoone tagant viib üles Toomimäele, kohal, kus meie päevil püsib osa Toome puistikust. Teiste andmete¹⁾ järele asus see Jaani tänaval samanimelise kiriku peasissekäigu vastu, kus praegu seisab vangla.

Akadeemial oli ka oma raamatukogu, millele pani aluse Gustav Adolfi tütar kuninganna Kristine, kinkides kehaka kogu teaduslikke raamatuid. Selles kogus olla muuseas olnud ka arstiteaduslikke raamatuid, milliste arvu aga pole teada. Nimestikus, mis säilinud meie päevini, pole ühtegi arstiteaduslikku teost leida. Õppekeeleks oli ladina keel.

Academia Gustaviana arstiteaduskond koosnes, nii palju kui võimaldavad selgitada kasustada olevad andmed, vaid kahest professorist, kes juhatasid kogu arstiteaduslikku tegevust. Siebert’i järele üks professor lugus haigusi ja nende ravi, kuna teine õpetas füüsikat, botaanikat ja anatoomiat.

„Zur Vervollständigung der anatomischen Kenntnisse“ — tähendab veel Siebert — „war verordnet, dass man sich jährlich einen Kadaver vom Königlichen Stadthalter erbitten solle. Bei

1) Dörptsche Ztg. 1869, nr. 200: „Vom Dom zu Dorpat“.

der Sektion sollten die Studenten jeder 2 Mark für's zusehen zahlen; die Professoren hatten es umsonst. Nach vollbrachter Zergliederung sollte der Kadaver unter Begleitung der Arzneibeflissenen (die übrigen Zuschauer waren nicht gezwungen mitzugehen) begraben werden“.

Nende andmeiga piirduvad ka meie teadmised *Academia Gustaviana* arstiteaduskonna kohta, samuti pole meil teada tol ajal õpinud arstiteaduse üliõpilaste arv.

Academia Gustaviana töötas 1632—1656, seega 24 aastat ja lõpetas oma tegevuse Tartu langemiseга venelaste kätte 12. okt. 1656. a.

Õppetegevust püüti 1657—1665 jätkata Tallinnas, kuid seal õpetati vaid mõningaid aineid ja neidki ilma kindla kavata.

Teine Tartu rootsi ülikool avati 18. aug. 1690. a. Kuna esimene ülikooli hoone põles *Backmeister*'i järele arvatavasti 1686. a. maha, ehitati selle varemetel üles uus hoone. Niikaua aga töötas ülikool Püha Maarja kiriku keldrites. *Academia Gustavo-Carolina* — nii nimetati teist rootsi ülikooli — töötas 20 aastat (1690—1710) osalt Tartus (1690—1699), osalt Pärnus (1699—1710). Selle arstiteaduskonna kohta puuduvad andmed pea täiesti. „Oft verödeten jahrelange Vacanzen eine ganze Fakultät, wie die medicinische“, nagu nimetab *Schirren* ja ajuti koosnes arstiteaduskond *Beise* järele vaid ühest professorist.

20. aug. 1710 langes Pärnu Peeter Suure vägede kätte ja seega oli ka Rootsi ülikooli päevad lõpetatud jäädavalt.

Uuesti avati ülikool Tartus vaid 1802. a., seekord vene võimude poolt. Juba 9. aprillil 1798. a. avaldas vene keiser Paul I Eesti-, Liivi- ja Kuramaa rüütelkondadele käsu kokku astuda ühiseks nõupidamiseks, et avada Balti kubermangude jaoks kiires korras ülikooli. Rüütelkondade saadikud asusid Miitavis tööle, mille tulemuseks oli „protestandi ülikooli plaan“. Ülikooli asukohana jäädi peatuma kahel linnal: Miitavil ja Tartul, millised ka vene senatile väljavalimiseks ette pandi. Senat andis oma otsuse Tartu poolt, millise Paul I ühes ülikooli põhikirjaga ka 4. mail 1799 kinnitas. Üle selle nõudis keiser, et ülikoolile antakse Tartus sobiv asukoht ja kroonuehitis töö algamiseks.

Õppetegevust kavatseti üldjoonis korraldada Lääne-Euroopa ülikoolide ja ka tol ajal ainukese vene ülikooli eeskujul Moskvas.

Selles rüütelkonnalisel Tartu ülikoolis oli teiste teaduskondade kõrval ettenähtud ka arstiteaduskond 6 korralise professuu-

riga ja nimelt: 1) füsioloogia ja patoloogia; 2) terapia ja kliinik; 3) anatoomia ja riiklik arstiteadus; 4) kirurgia ja sünnitusabikunst; 5) botaanika ja farmakoloogia ja 6) keemia ja farmatseutika.

Teaduskonna kolleegiumi pidid moodustama kõik korralised professorid, eesotsas korralistest professoritest vanuse järele üheks aastaks valitava dekaaniga. Teaduskonna kompetentsi pidi kuuluma õppekavade väljatöötamine, akadeemiliste kraadide ja *venia legendi* õiguse andmine.

Professoriks saamine seoti teadusliku kraadi omandamisega ja avaliku disputatsiooni korraldamisega ladina keeles. Õpetegevuses pidi valitsema vabadus ja iga õppejõud võis pidada loenguid iga aine kohta, ilma et oleks tarvilik nõutada eriluba. Üleselle

1. Tundmata kunstniku haruldane pilt Tartu Ülikooli anatoomikumiga ja tähetorniga 1818.

nõuti õppejõududelt, et nad kannaksid ette oma loenguid kavalikult ja selgelt ja ei jätaks seletamata ka teaduslikke algküsimusi. Sellejuures ei tuleks loenguid vaid ette lugeda või dikteerida, vaid katsuda anda seletusi ka peast, et avaldada kuulajaisse seda suuremat mõju.

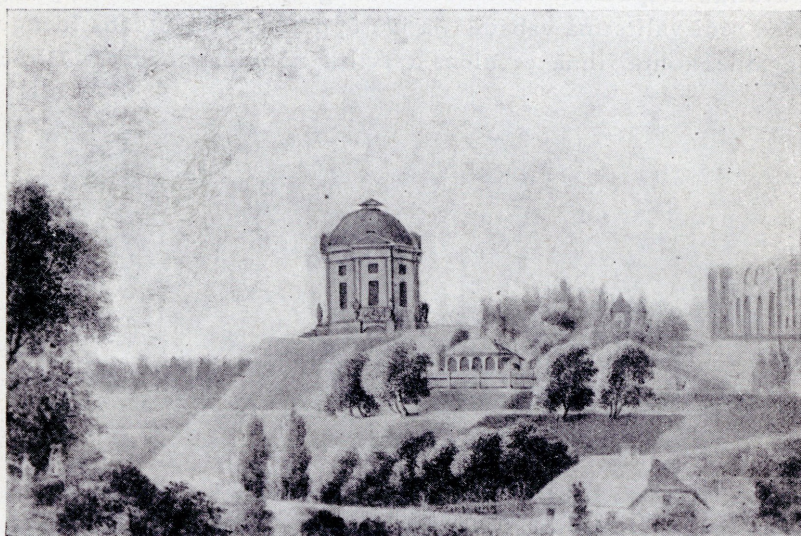
Asutisist olid ette nähtud: 1) kliiniline instituut 14 voodiga terapia professori järelevalvel; 2) kirurgiline hospital 10 voodiga; 3) günekoloogia-instituut 6 voodiga (selle juures ämmaemandate kool); 4) *theatrum anatomicum* 1 prosektoriga ja 5) keemiline laboratoorium.

Õppekeele kohta määrusi ei tehtud.

Ülikool pidi avatud saama 15. jaan. 1801. a., kuid juba 25. dets. 1800 järgnes Paul I ukaas, mille põhjal ülikool tuli avada Miita-

vis. Selle kavatsuse täideviimist takistas Paul I surm 12. märtsil 1801 ja tema järeltulija Aleksander I määras ukaasiga 12. apr. 1801 ülikooli asukohaks endiselt Tartu. Ülikool avati pidulikult 21. apr. 1802. a.

Põhikirja järele 5. jaan. 1802 oli arstiteaduskonnas ette nähtud 4 professuuri: 1) anatoomia, füsioloogia, kirurgia ja sünnitusabikunst; 2) patoloogia, semiootika, terapia ja kliinik; 3) dieteetika, riikline ja populaarne arstiteadus ja farmakoloogia (*materia medica*) ja 4) keemia ja farmatseutika.

2. Anatoomikum 1820. a. ümber.
Vaade Vallikraavi Tiigi tänava poolselt kaldalt.

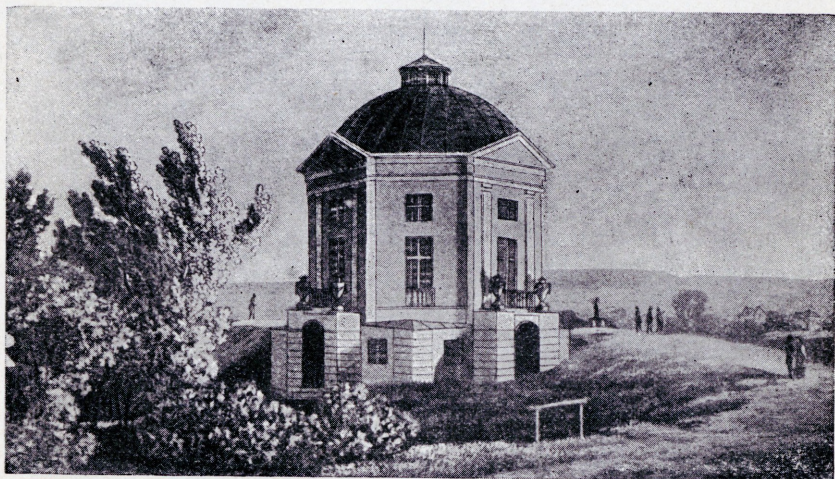
Õppeaeg kestis 1802. a. põhikirja järele 2 aastat, ja pikendati viie aasta möödudes 3 aasta peale.

Põhikirja järele 12. sept. 1803. a. kustutati arstiteaduskonna õppetoolidest keemia ning liideti filosoofia teaduskonnaga. Üle selle loodi erakorraline professor loomaarstiteaduse jaoks, milline kustutati 1817. a. Teised ained jaotati ära 4 odrinatuuri vahel: 1) anatoomia, füsioloogia ja riikline arstiteadus; 2) patoloogia, semiootika, terapia ja kliinik; 3) dieteetika, farmakoloogia ja arstiteaduse ajalugu ja 4) kirurgia ja sünnitusabikunst.

1804. a. lahutati kirurgia sünnitusabist ja muudeti iseseisvaks professoriks, kuna sünnitusabi lugemine tehti ülesandeks looma-

arstiteaduse professorile. Sel puhul teatas (G. Levitski järel) vene haridusminister Tartu õppekonna kuraatorile kindral F. M. Klinger'ile: ... „я согласенъ, чтобъ катедру хирургіи и повивальнаго искусства раздѣлить на двѣ, такъ чтобъ одинъ профессоръ обучалъ только хирургіи, а профессору скотнаго лѣченія препоручить вмѣстѣ и преподаваніе повивальнаго искусства не назначая особеннаго за то жалованья.“

Õppetegevuse vabadus kitsendati selles mõttes, et ükski õppejõud ei tohtinud lugeda aineid, mis kuulusid teise teaduskonda.

3. Anatoomikum 1821. a.

A. Ph. Clara.

Kindla organisatsiooni omab A. Gernet'i järel ka eradotsentide instituut, ilma et põhikirjas esineks eradotsendi nimetus. Vastavaid õigusi andis ülikooli nõukogu, kusjuures *venia legendi* seisis sõltuvuses väitekirja kaitsmisest *pro venia legendi*.

Põhikiri 1803. a. nimetab kõigis teaduskonnas kaks akadeemilist astet: magister ja doktor. Üleselle anti veel kandidaadi kraad neile, kes „die Fähigkeit zu Ämtern beweisen“. Kandidaadi kraad puudus arstiteaduskonnas, „weil einem Arzt von mittelmässigen Kenntnissen, Menschenleben nicht anvertraut werden kann“ (põhikiri § 72).

Magistri astme saamiseks tuli sooritada vastavad katsed ja avalikult kaitsta väitekirja. Doktori aste, mis oli kõige kõrgem ülikooli aste, anti vaid magistritele, mil puhul tuli sooritada veel

karmimad eksamid, pidada kolmel teine teisele järgneval päeval avalikku loengut teaduskonna poolt antud teemal ja kaitsta avalikult teine väitekirj (§ 73).

Katsed teaduslike astmete saamiseks sooritati sel teel (põhikiri § 76), et magistrile esitati kaks, doktorile neli kirjapandud salajahoitud loosiga tõmmatud peaküsimust. Sellele järgnes veel vaba suusõnaline katse, eksaminaatorite poolt esitatud küsimusis ja siis kirjalik samapaljude küsimuste läbitöötamine loosiga tõm-

Wold. Friedrich Krüger.

4. Anatoomikum 1840–1850 aastate ümber.

matud küsimusis eraldatud ruumis ühe teaduskonna liikme juuresolekul.

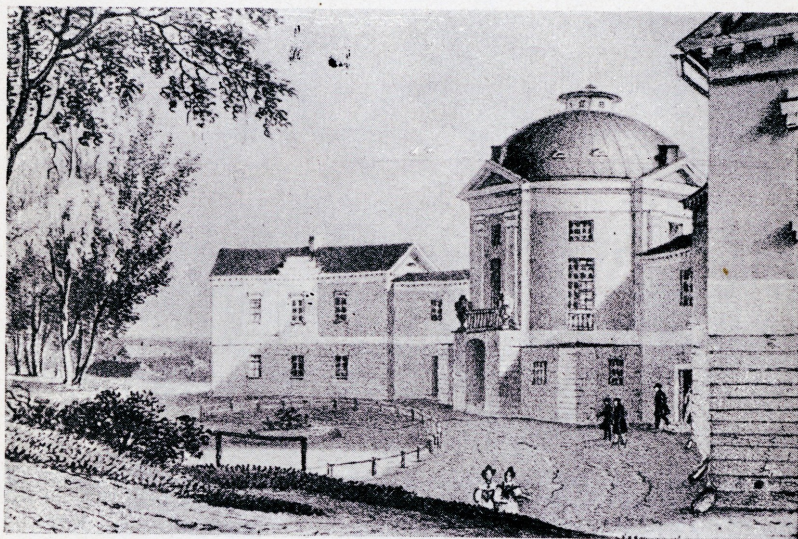
Disputatsioon toimus ladina keeles, kuid eriteaduslisil põhjusil oli lubatud ka saksa keel. Peale oponentide, kelledest üks pidi olema vastavast teaduskonnast, oli igalühel veel õigus esitada promovendile küsimusi.

Määrus 15. juulist 1810 nägi arstiteaduskonnas ette 4 astet: arst, arstiteaduse doktor, meediko-kirurg ja arstiteaduse ning kirurgia doktor. Arstiastme omandamine oli seotud vastavate katsete sooritamisega; arstiteaduse doktorilt nõuti peale arstiastme veel teatud katsete sooritamist ja väitekirja avalikku kaitsmist. Meediko-kirurgiks võis olla arst või arstiteaduse doktor, kes võis

tõestada, et ta iseseisvalt on sooritanud lõikusi, kuna arstiteaduse ning kirurgia doktor pidi peale eelpool nimetatud tõestuse veel sooritama karmi eksami ja kaitsma kaks väitekirja, ühe meditsiinilise, teise kirurgilise sisuga. Arstiteaduse doktoreil, kes soovisid omandada arstiteaduse ning kirurgia doktori kraadi, tuli kaitsta vaid kirurgilise sisuga väitekirja.

Üleselle andis teaduskond veel sünnitusabiandja (akušöör), meditsinaalinspektori, apteekriselli, proviisori ja apteekri tiitlid.

Põhikiri 1803. a. nägi ette ka auhinnatöid, millede teemad määrati iga aasta kohta kindlaks. Kõige paremate tööde eest anti

5. Anatoomikum 1840.—1850. aastate ümber.

F. Schlater.

autoreile kuld- ja hõbeaurahad. Tööd pidid kirjutatud olema ladina keeles ja ainult teaduskonna erilisel loal võisid olla saksa-keelsed.

Samuti oli teaduskonnal õigus valida suurte teeneiga mehi teaduslikus või riiklikus elus Venemaal või välismaail nõukogu nõusolekul audoktoreiks (*doctor honoris causa*).

Arstiteaduskonna õppeasutisist nägi 1803. a. põhikiri ette: 1) anatoomilise teatri; 2) meditsiinilis-kliinilise instituudi; 3) kirurgilis-kliinilise instituudi ja 4) sünnitusabi-asutise (§ 98).

Juunis 1803 astus kokku 5 professorist koosnev ehituskomisjon arhitektuuri professori J. K r a u s e juhatusel, et läbi viia üli-

kooli asutiste ehitamist. Selle töö tulemusena kerkib Toomimäele 1803—1805 anatoomikum, kus leidis ulualuse ka anatoomiliste preparaatide kogu, 1806—1808 *clinicum*, kuhu asusid meditsiini-, kirurgia- ja sünnitusabikliinikud ¹⁾.

Meditsiinikliinik algas oma tegevust küll juba 1804. a., kuid üürikorteris. Samuti puudusid kirurgia kliinikul omad ruumid. Haigeid võeti kuni 1805. a. vastu vaid ambulatoorselt, kuna statsionaarseid haigeid hakati vastu võtma vaid 1806. a., jällegi erakorteris. Ka sünnitusabi-asutis töötas kuni 1808. a. eraruumes. Esimene sünnitus toimus 12. jaan. 1806. a.

6. Anatoomikum 1860. a. ümber.

L. Höflinger.

Alul ei olnud ülikoolis ei semestrite arvessevõtmist, ei üleminekut kursustelt kursusele, ka puudusid kindlad ja sunduslikud õppekavad; ei olnud ette nähtud ka kindlat õppeaja pikkust. Need, kes tahtsid saada riiklikke kohti, pidid õppima ülikoolis (põhikiri 1803. a. § 2) vähemalt 2 aastat. Kuid sellest ei peetud sageli kinni, kuna kaugeltki mitte kõik ei astunud riigiteenistusse.

Õppetöö suvevaheajaks oli juuli kuu, talvevaheajaks jaanuar. Ülejäänud 10 kuud olid jaotatud kaheks semestriks: 1. veebruarist

¹⁾ Tartu Ülikooli raamatukogu assistendile hr. Otto Freymuth'ile mõningate temalt saadud andmete eest olgu avaldatud sügavam tänu.

juuni lõpuni ja 1. augustist detsembri lõpuni. Säärane kord pandi maksma juba 1802. a. teisel poolaastal.

5. novembril 1819. a. tuleb Aleksander I luba asutada Tartu ülikooli juurde meditsiiniline instituut arstide ettevalmistamiseks Vene riigiteenistuse jaoks. Kasvandikkude arv määrati kindlaks 40-le. Kursus pidi vältama 4 aastat ja selle lõpetamisel oli iga kasvandik kohustatud olema riigiteenistuses vähemalt 6 aastat. Instituut avati alles 1824. aastal.

7. Anatoomikum umb. praeguse sajandi alul.

Seadusega 20. jaan. 1819 korraldati uuesti teaduslikkude kraade andmine, kus juures kraade oli võimalus omandada vaid kindlas korras ja järjekorras.

Huvitav on märgendada, et Petuhov'i järele eriti rohkesti omandati arstiteaduse doktori astet Vene-Prantsuse sõja ajal 1812. a., kuna 1802—1810 pole välja antud ühtegi sellist diplomi. 1805—1809 selle vastu lasti mõned arstid välja arstiteaduse ja kirurgia magistreina, aste, milline hiljem enam ei esine.

Põhikiri 4. juunist 1820 tõi teatud muudatusi arstiteaduskonna õppetoolide korraldusse. Füsioloogia lahutatakse anatoomiast ja liidetakse ühte patoloogiaga ja semiootikaga, kuna terapia ja klii-

nik saab iseseisvaks õppetooliks. Samuti lahutatakse kirurgia ja sünnitusabi-kunst, luues 2 uut õppetooli: teoreetiline ja praktiline kirurgia ja sünnitusabi-kunst, naiste- ja lastehaigused. Seega olid arstiteaduskonnas 1820. a. peale olemas õppetoolid: 1) anatoomia ja riiklik arstiteadus; 2) terapia ja kliinik; 3) füsioloogia, patoloogia ja semiootika; 4) dieteetika, farmakoloogia (*materia medica*), arstiteaduse ajalugu ja arstiteadusline kirjandus (словесность); 5) teoreetiline ja praktiline kirurgia; 6) sünnitusabi, naiste- ja lastehaigused.

Prosektori amet jääb seotuks erakorralise professori tiitliga,

8. *Clinicum* 1821. a.

A. Ph. Clara.

kuna muidu erakorralised professorid kaovad — Gernet'i järelle — koostisest. Erakorralisi professoreid, mittemääralisi dotsente ja eradotsente kutsus resp. lubas ametisse astuda ülikooli nõukogu. Otsus vajab aga ministri kinnitust.

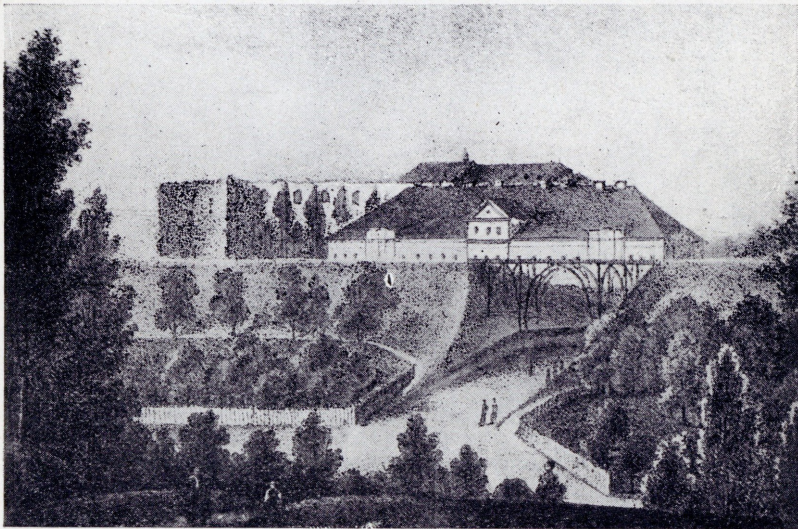
Keemia ja farmatseutika kuuluvad põhikirja järelle 1820. a. filosoofia teaduskonda.

Arstiteaduskonna kollektsioonid suurenevad kirurgiliste ja sünnitusabiandmise riistade kogude võrra.

Dekaan valiti 1820. a. põhikirja järelle endiselt üheks aastaks. Samal aastal asutati 40 stipendiumi meditsiinilise instituudi kasvandikkude jaoks.

1825—1827 laiendatakse anatoomikum.

Samal 1827. a. pannakse alus huvitavale asutisele Tartu Ülikooli juures — professorite-instituudile (Профессорскій институтъ), mille ülesandeks oli ette valmistada õppejõude vene ülikoolide jaoks. Tartu Ülikool ei tulnud teiste seas arvesse, sest see võis saada igal ajal õppejõude välismaalt. Mõtte asutada säärast instituuti andis G. Fr. Parrot, elades peale lahkumist Tartu Ülikoolist akadeemikuna Peterburis. Küsimus tuli arutusele koolide korraldamise komitees 3. sept. 1827, kuid kindlale otsusele ei jõutud, kuna kuuldus hääli poolt ja vastu. Lõpuks kei-

F. Schlater.

9. *Clinicum*, ülikooli raamatukogu ja „Kuradi“ sild oma esimesel kujul umbes 1837.—1840. a.

ser Nikolai I resolutsiooniga 14. okt. 1827 pandi professorite-instituudile siiski alus, kus juures Tartu tuli saata kiires korras umbes 20 paremat üliõpilast vene ülikoolidest. Tartus pidid nad õppima 2 aastat ja siis veel töötama 2 aastat välismaal, Berliinis või Pariisis. Lõpuks aga pikendati Tartus viibimise aega kolmele aastale. Professorite-instituudi esimeste õpilaste seas (kõik pidid olema venelased) olid ka hiljem tuntud õpetlased Nikolai Ivanovitš Pirogov ja Feodor Ivanovitš Inosemtsev. Õppetöö algas sügisel 1828.

Profesorite-instituut töötas üldiselt 1827—1838, kusjuures asutise esimeseks direktoriks oli prof. W. M. Perevoštšikov,

kuni oma erusse minekuni 5. sept. 1830. Temale järgnes arstiteadlane J. Fr. Erdmann, kes juhatas instituuti kuni selle tegevuse lõpetamiseni.

Õppimise aeg Tartus venis $4\frac{1}{2}$ a. peale, mille möödumisel lõpetasid instituudi 1832. a. teiste seas ka Pirogov ja Inosemtsev doktori astmega ja 1833 viis teekond neid juba välismaale. Sellega oli lõpetatud ka esimese professorite-instituudi tegevus.

A. Hagen.

10. *Clinicum* (vasemal) ja ülikooli raamatukogu (paremal) 1820.—1830. aastate ümber. Toomimägi veel üsna lage.

Teine professorite-instituut algas oma tegevust endisil alusel 20. okt. 1833 ja lõpetas tegevuse 1838. Õpilaste seas oli muuseas ka pärastine Tartu Ülikooli üldise terapia ja eripatoloogia ja terapia professor Iosif Vassiljevitš Varvinski.

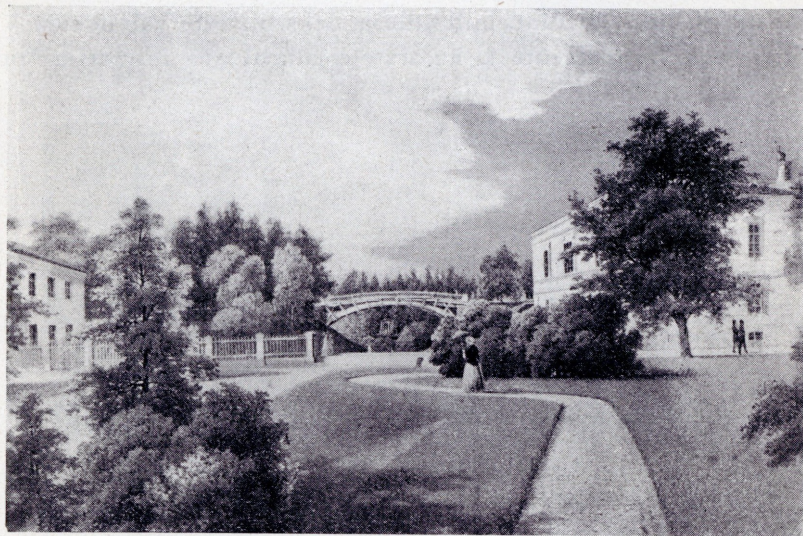
Kuna professorite-instituut ei osutunud enam tarvilikuks, tuli tal tegevus lõpetada, millest kuraator Krafftström teatas ülikoolile 8. veebr. 1838.

Määrusega 4. juunist 1838 õppeaeg arstiteaduskonnas fikseeriti 5 aastale.

1839. a. toimus eradotsentuuride reorganisatsioon ja eradotsentide arvu suurenemine. Vene haridusministeerium läks sel pu-

hul välja seisukohalt, et vakantseid õppetoole tuleb harilikult täita välismaalasiga ja nende seas valikut teha pole alati kerge, üle selle lahkuvad välismaa õppejõud jälle kergesti, nii pea kui saavad kutse kodumaa ülikoolidesse. See takistab õppetegevust ja sellepärast tuleksid ametisse panna määralsed eradotsendid, kes võiksid vakantsi puhul professorite kohuseid täita.

Ministritekomitee otsusega 8. juulist 1839 loodi 7 määralist eradotsendi kohta, kuna mittemääraliste arv jäi piiramatuks. Nagu

L. Höflinger.

11. Toomimäe osa *clanicum*'i (paremal) ja naistekliiniku (vasemal) vahel, ühes „Kuradi“ sillaga oma teisel kujul umbes 1860. a.

varemgi oli eradotsendiks saamine seotud teadusliku kraadiga ja dissertatsiooniga *pro venia legendi*, mille põhjal siis nõukogu andis *venia legendi* õigused.

Vene ülikoolide üldise põhikirja § 80 põhjal oli haridusministril õigus, sõltumatult ülikoolide nõukogude valikust, oma äranägemise järele täita vakantseid õppetoole isikuiga, kes peale teadusliku kraadi omasid põhjaliku teadusliku ettevalmistuse ja pedagoogilisi teadumusi. Käsuga 16. dets. 1836 laiendati see § ka Tartu Ülikooli kohta.

Käsuga 28. okt. 1841 ei valitud dekaanid enam üheks, vaid 4 aastaks, mis teaduskondade töö suhtes oli kahtlemata soodsam.

1840—1842 ehitati ümber Toomi valitseja (Domvogt) maja iseseisvaks naistekliinikuks, milline teistest kliinikuist eraldati. 1845—1847 toimus ka kapitaalne *clanicum*'i ümberehitus.

1842. a. loodi juurde teine õppetool terapia ja kliiniku ja kirurgia jaoks. Riiklik arstiteadus eraldati anatoomia õppetoolist ja muudeti iseseisvaks. Samuti loodi iseseisev õppetool farmatsia jaoks, milline põhikirja järele aastast 1820 oli ühendatud keemiaga ja üle viidud filosoofia teaduskonna alla.

Aastal 1844 asutati Tartu Ülikooli juurde esimene Venemaal farmatseutiline instituut, mille ülesandeks oli ette valmistada Venemaa jaoks farmatseute ja ka arstele võimaldada farmatsia õppi-

12. I sisehaigustekliinik e. end. *clanicum* praegusel kujul.

mist. See instituut allus farmatsia professorile, kellele olid abiks õpetatud apteeker (õpetatud apteekri koht asutati 1. jaan. 1843. a.) ja laborant. Farmatsia õppimine normeeriti 3 poolaastaga.

Farmatsia õppetooli asutamisega kerkis päevakorrale küsimus, millise teaduskonna juurde tema esindaja kuulub, kuna farmatsia õpetamine toimus üldiselt erilise kindla kavata ja see ei olnud vormiliselt arstiteaduskonnaga seotud, olgugi et sellele teaduskonnale oli antud õigus eksamineerida farmatsias ja anda vastavaid astmeid. Lõpuks liideti 17. dets. 1842 farmatsia õppetool siiski arstiteaduskonnaga, kus juures farmatsia professor on täisõiguslikeks teaduskonna liikmeks vaid siis, kui tal olemas arstiteaduse doktori aste. Vastasel korral võis ta osa võtta vaid nende küsimuste arutamisest, mis otse seotud tema ainega.

Käsuga 1. aug. 1849 vähendas Nikolai I üliõpilaste arvu igas teaduskonnas 300 inimesele, kuid arstiteaduskonda see käsk ei puudutanud.

Juba käsuga 11. okt. 1849 vene ülikoolide nõukogudele, võeti neil õigus rektori ja dekaane valida ja need määrati nüüd ametisse haridusministri poolt. 13. märtsil 1850 laiendati see määrus ka Tartu Ülikoolile ja 1851 keelati välismaa õppejõudude Tartu kutsumine.

13. Naistekliinik Toomimäel umbes käesoleva sajandi alul.

Keiser Aleksander II vene troonile astumisega lubati käsuga 23. nov. 1855 üliõpilasi jälle piiramatul arvul vastu võtta. Ka saab nõukogu 1861. a. tagasi rektori valimise õigused ja 1862 kaotatakse keeld välismaalt õppejõude Tartu kutsuda.

23. okt. 1853 saavad erakorralised professorid õiguse üheõiguseliselt osa võtta korraliste professoritega teaduskonna ja valitsuse koosolekuist.

Käsuga 6. nov. 1860 asutatakse iseseisev üldise patoloogia ja patoloogilise anatoomia õppetool. Samal aastal muutub iseseisvaks õppetooliks ka patoloogiast lahutatud füsioloogia.

Eeskirjades üliõpilaste kohta 21. dets. 1868 puudub e s i m e n e

kord nõue, et auhinnatööd peavad olema kirjutatud ladina keeles ja et vaid teaduskond võib lubada nende sisseandmist ka saksa keeles.

Uue ülikooli põhikirja järele 9. jaan. 1865 jäi korraline professor nagu varemgi seotuks doktori kraadiga ja ainult farmatsia õppetooli lubati täita farmatsia magistriga.

Professorite valimine toimus sel teel, et teaduskond pani nõukogule oma kandidaadi ette, kuid ka iga nõukogu liige võis oma kandidaadi esitada, kuid seda sammu kirjalikult motiveerides. Professori valis nõukogu ja kinnitas minister, kuna dotsente kin-

14. Naistekliinik praegusel kujul.

nit as kuraator. 1836. a. ministrile antud õigus nimetada õppejõude sõltumatult nõukogu valikust jäeti maksma ainult nende juhtude kohta, kus õppetool seisab kauem kui 1 aasta vakantne, küll aga oli ministril õigus nimetada iga silmapaistvat teadusemeest erakorraliseks professoriks. Professorid pidid lugema nädalas vähemalt 6 tundi ja dotsendid 4 tundi.

Põhikirja järele 1865. aastast loodi oftalmoloogia ja kliinik kirurgia juurde. Õppetoole oli arstiteaduskonnal selle põhikirja järele 11: 1) anatoomia; 2) füsioloogia; 3) üldine patoloogia ja patoloogiline anatoomia; 4) farmakoloogia, dieteetika ja arstiteaduse ajalugu; 5) ja 6) eripatoloogia ja kliinik; 7) kirurgia; 8) kirurgia, oftalmoloogia ja kliinik; 9) sünnitusabi, naiste- ja lastehaigused; 10) riiklik arstiteadus ja 11) farmatsia.

Asutisi oli arstiteaduskonnal põhikirja järele 1865. a.: 3 kliinikut — terapeutiline, kirurgiline ja günekoloogiline, hospital

15. I haavakliinik Toomimäel käesoleva sajandi alul.

16. Silmakliinik Vallikraavi ja Maarjamõisa tänava nurgal.

üliõpilaste jaoks (asutati 1843), *theatrum anatomicum*, füsioloogia-, patoloogia- ja farmatseutiline instituut.

Eradotsendiks saamine sama põhikirja järele oli seotud vaid veel arstiteaduse doktori kraadiga, väitekirja *pro venia legendi* enam ei nõutud.

Dekaanid valiti 4 aastaks õppekonna kuraatori poolt ja esitati kinnitamiseks ministrile.

1867. a. osteti silmakliiniku jaoks prof. R. Buchheim'i maja Maarjamõisa tänaval, kus 1868. a. ka avati silmakliinik.

Kuraatori poolt kinnitatud 21. dets. 1868. a. määrusis fiksee-

17. Füsioloogia- ja patoloogia-instituudi hoone e. Uus anatoomikum
1899. a. Selles hoones asus ka hügieeni-instituut kuni 1920. a.

riti ka esmakordselt õppetegevuse kavad. Samade määruste põhjal on arstiteaduskonnal eriline farmatsia haru.

1871. a. moodustati haridusministri nõusolekul iseseisev oftalmoloogia ja oftalmoloogilise kliiniku õppetool, eraldi kirurgia õppetoolist.

1874—1875 ehitati Ernst v. Bergmann'i algatusel Toomimäele uus barakksüsteemi haavakliinik, praegune I haavakliinik. 27. aprillil 1876 muudeti esimese prosektori koht ümber embrüoloogia, histoloogia ja võrdleva anatoomia professuuriks. Selle professuuri juurde loodi võrdleva anatoomia instituut prosektori kohaga.

1877. a. avati Tartus eraalgatusel prof. Ed. v. W a h l'i majas psühhiaatria-kliinik ja 8. mail 1879 pannakse alus psühhiaatria õppe-toolile. Psühhiaatria-kliiniku maja osteti ülikoolile 1880, ühtlasi avati ka terapeutilise kliiniku närvihaiguste osakond.

1887—1888 (P e t u h o v'i järele) teostati praeguse füsioloogia- ja patoloogia-instituudi hoone ehitus.

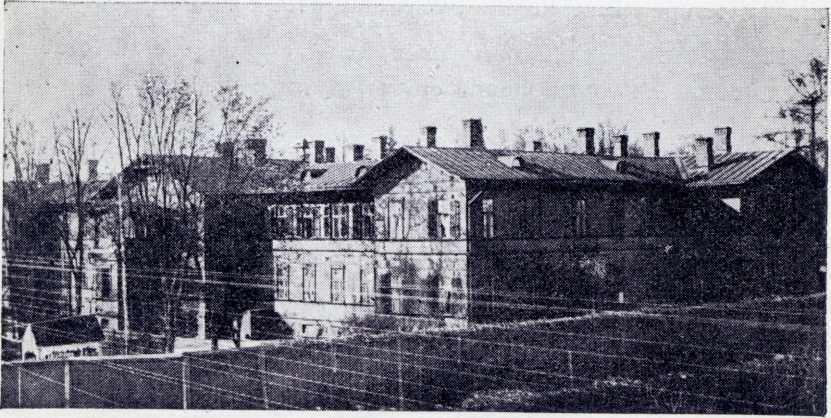

18. Tartu linna resp. kreisihaigla Kaluri tänaval, milles asusid hospitaal- sisehai-
guste- ja hospitaal-haavakliinik kuni 1921. a.

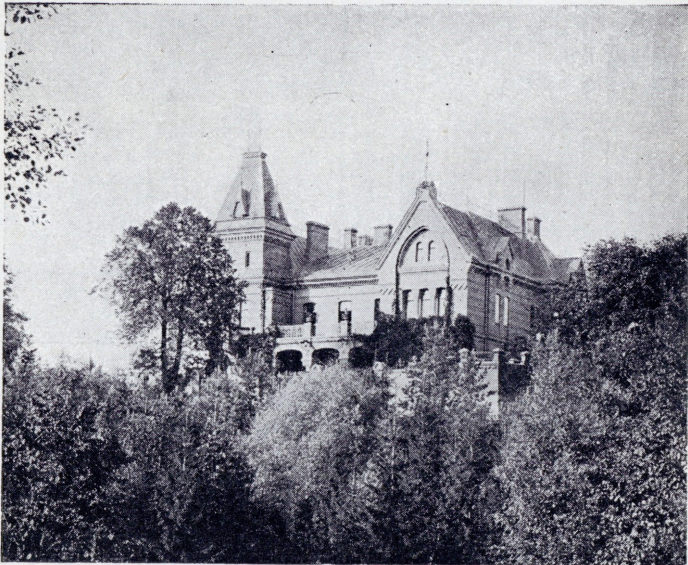
Tartu Ülikooli venestamine algas 1889. a. Ametlikuks kee-
leks võeti vene keel ja vana Tartu Ülikool seati ühele alusele teiste
vene ülikooliga. 14. jaan. resp. 27. veebr. 1893 nimetati Tartu linn
ümber Jurjeviks ja Tartu Ülikool — Jurjevi Ülikooliks.

20. nov. 1889 võeti ülikoolilt õigus valida dekaane. Nende va-
limine jäeti kuraatori kompetentsi ja nad kinnitati ametisse hari-
dusministri poolt.

Õppetooli vabaks saamisel minister määrab kohale professori või ta lubab nõukogul esitada kandidaadi, kelle kinnitamine ame-

19. Vaimu- ja närvihagustekliinik Tallinna tänaval.

20. Lastekliinik Veski tänaval. Vaade Kassitoomi poolt.

tisse aga kuulub temale. Professoreiks võisid saada vaid veel isikud, kes kohustusid pidama loenguid vene keeles.

3. sept. 1891. a. kinnitati määrused semestrite arvesse võtmise ja arstiliste eeleksamite (*examen philosophicum*) kohta. 24. jaan. 1892 leidsid kinnituse õppekavad esimese 4 poolaasta ja 23. juulil 1893 ja 6. nov. 1896 viimaste 6 poolaasta kohta.

Juba vanade määruste järele 18. dets. 1845. a. võisid arstiteadlased sooritada arstiteaduse doktori eksameid kohe ülikooli lõpetamisel, ilma et oleksid enne omandanud arstiastme, kusjuures mõlemad eksamid erinesid teine teisest üsna vähe, ka olid doktori-väitekirjad väikesed tööd, mis ei nõudnud rohkem aega kui

21. Maja Botaanika tänaval, kus dermatoloogia-polikliinik avati 1911. a.

mõni kuu, harva ühe aasta või enam. Selle tõttu püüdis ka suurem osa lõpetajaid omandada kohe lõpetamisel arstiteaduse doktori astme. Käsuga 25. okt. 1893 lubati sooritada doktori eksameid vaid veel neil, kel oli ette näidata arstidiplom. Meediko-kirurgi ja arstiteaduse ning kirurgia doktori astmed kaotati juba 1845. a.

Ei olnud vanasti Tartu Ülikooli arstiteaduskonnas ka kindlaid eksamite tähtpäevi ning üliõpilased ilmusid katseile, kui tundsid endid ette valmistatud olevat. Nõukogu otsusega 23. maist 1886. a. lubati edaspidi sooritada eksameid vaid 2 korda aastas iga semestri lõpul. 1892 viidi läbi nõue, et eksameid korraldatakse vaid kevadel enne suvist vaheaega, kuid sellest nõudest ei peetud kindlasti kinni.

23. juulil 1899 pandi maksma määrus, mille järele arstiteaduskonda võeti vastu iga aasta vaid 150 uut üliõpilast.

1893. a. peale ei immatrikuleeritud enam farmatseute farmatsia üliõpilasina, vaid farmatsia kuulajaina ja lõpuks 1896 pikendati farmatseutide õppeaeg 3 semestrilt 4-le, et võimaldada kuulaile paremaid teadmisi.

Hospitaal-kliinilised loengud tehti üliõpilasile sunduslikuks 1895. a. Samal 1895. a. riikliku arstiteaduse õppetool jaotati ka-

22. II haavakliinik Maarjamõisa väljal.

heks: 1) kohtuarstiteaduse ja 2) hügieeni õppetooliks, ja asutati operatiivse kirurgia õppetool.

1898. a. loodi kolmas eripatoloogia, terapia ja kliiniku õppetool, seega said hospitaal-sisehaigustekliinik ja polikliinik iseseisvaks õppetooliks.

1899 asutati iseseisev hospitaal-haavakliinik (linnahaigla kirurgia-osakond) ning kirurgia dotsentuur muudeti professoriks.

Lastehaigused said iseseisvaks õppetooliks 1912 ja naha- ja suguhaigused alles 1915. a.

1911—1914 ehitati Maarjamõisa väljale uued hooned hospitaal-sisehaigustekliiniku ja hospitaal-haavakliiniku tarvis. Need kliinikud pääsesid sinna alles 1921. a.

Ka valmis 1912—1913 uus naistekliiniku hoone.

Kui aastal 1919 Tartus avati Eesti Ülikool, määrati arstiteaduskonnas kindlaks õppekohad: 1) anatoomia; 2) histoloogia; 3) füsioloogia; 4) farmakognoosia ja farmatsia; 5) farmakoloogia; 6) patoloogiline anatoomia; 7) kohtuarstiteadus; 8) hügieen; 9) patoloogia ja terapia; 10) psühhiatria; 11) dermatoloogia; 12) günekoloogia; 13) ja 14) kaks kirurgia õppetooli; 15) oftalmoloogia; 16) pediatria ja 17) kõrva-nina-kurguhaigused. Üle selle määrati

23. Ülikooli hoone Aia tänaval, milles asuvad bakterioloogia- ja hügieeni-instituut.

kindlaks dotsentuurid: 1) farmakognoosia ja farmatsia; 2) hügieen; 3) patoloogia ja terapia; 4) günekoloogia ja 5) kirurgia.

Kõrva-nina-kurguhaiguste õppetool esineb siin uue õppekohana, mis vene ajal puudus. Aastal 1920 luuakse bakterioloogia õppetool. Samal aastal lahutatakse psühhiatria õppetoolist närvihaigused ning asutatakse iseseisev neuroloogia (neuropatoloogia) õppetool ühes iseseisva närvihaigustekliinikuga, mis algas oma tegevust 1921.

1920. a. korraldatakse ümber arstiteaduse doktori (doktorandi-) eksamid erialade alusel. Nõutakse eksamite tegemist arstiteaduse põhiaineis: anatoomias, füsioloogias, üldises patoloogias ja pato-

loogilises anatoomias, farmakoloogias ja üle selle eriala järele 4—5 aines. Doktorandeksameid lubatakse sooritada 2 a. pärast arstiastme omandamist, hiljem 1 aasta pärast.

1921 määratakse farmatsia osakonnas kindlaks kolmeaastane õppekava. Farmatsia õppekohast luuakse kaks uut: farmatseutiline keemia ja farmakognoosia.

1922./23. a. töötatakse ümber arstiteaduse eeleksamite määru-
sed ja jaotatakse kaheks osaks — loodusteaduslikeks ja arstitea-
duslikeks aineiks. Arstiteaduslikes aineis võivad eksameid soori-

24. Farmakognoosia- ja farmatseutilise keemia instituut
Rüütli ja Suure Turu tän. nurgal.

tada vaid need üliõpilased, kes teinud kõik eksamid loodustead-
likes aineis .

1923/24 töötatakse välja ja võetakse vastu „Määrused arsti-
teaduse üliõpilaste lõppeksamite kohta, määrused arstiteaduse
doktori eksamite kohta ja arstiteaduskonna promotsiooni ja habi-
litatsiooni kord.”

18. juunil 1925 võetakse Riigikogu poolt vastu Eesti Vabariigi
Tartu Ülikooli seadus. See seadus näeb arstiteaduskonnas ette
professuurid: 1) anatoomia; 2) embrüoloogia ja histoloogia; 3)
füsioloogia ja füsioloogiline keemia; 4) farmakoloogia; 5) farma-
kognoosia; 6) farmatseutiline keemia; 7) üldine patoloogia ja

patoloogiline anatoomia; 8) kohtuarstiteadus; 9) hügieen; 10) bakterioloogia; 11) eripatoloogia, diagnostika ja terapia: a) fakulteedikliinik, b) hospitaalkliinik, c) polikliinik; 12) psühhiaatria; 13) neuroloogia; 14) dermatoloogia ja veneroloogia; 15) günekoloogia ja sünnitusabi; 16) kirurgia: a) fakulteedikliinik, b) hospitaalkliinik; 17) oftalmoloogia; 18) pediatria; 19) kõrva-ninakurguhaigused ja 20) kehalise kasvatususe teooria. Üle selle on ette nähtud dotsentuudid: 1) operatiivne ja üldkirurgia; 2) günekoloogia;

25. Üllikooli võimla Jakobi tänaval 1930. a.

3) füsioloogiline keemia; 4) hambahaigused ja 5) patoloogia ja ortopeediline võimlemine. Kehalise kasvatususe praktika alal on ette nähtud veel eriainete õpetaja.

Tegelikult pole günekoloogia ja füsioloogilise keemia dotsentuudid ellu kutsutud.

Uute aineina on siin ette nähtud kehalise kasvatususe teooria, hambahaigused ja patoloogia ja ortopeediline võimlemine.

Dekaan valitakse selle seaduse järele 3 aastaks.

1926. a. pikendati õppeaeg arstiteaduskonnas 5 aastalt 6 aastale, kusjuures viimane aasta on puhtpraktiline.

Maksev lõppeksamite korraldus ühe, nimelt sügisese, poolaasta jooksul muudeti selles mõttes, et *examen rigorosum*'i esimest osa, kuhu kuuluvad endised eksamid peale kliinikute, võib sooritada peale vastavate ainete kuulamist iga poolaasta alul ja lõpul eksamite tähtaegadel, kuna teist osa, kuhu kuuluvad kliinikud, võivad teha ainult need üliõpilased, kes on kuulanud õppekava järele täie kursuse ühes praktilise aastaga.

1926 kaotatakse ülikooli juures apteekriabilise kutse eksamid. Samuti töötatakse välja ja võetakse vastu 1926./1927. a. uus õppe-

26. Närvi- ja II sisehaigustekliinik Maarjamõisa väljal.

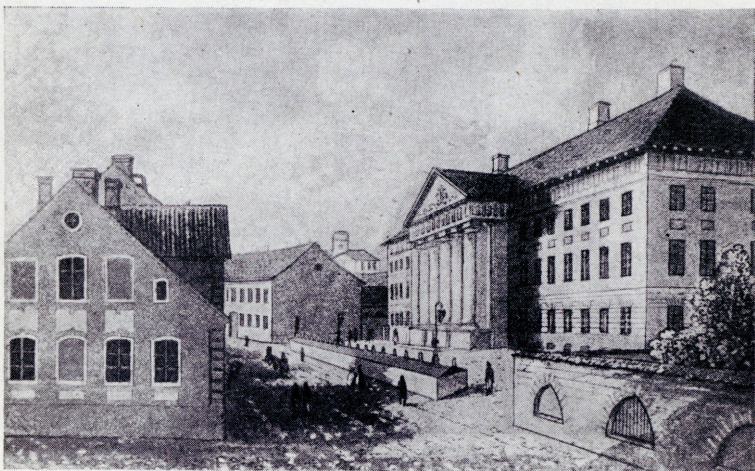
kava farmatsia alal ja täiendatakse magistri- ja doktoriastme omandamise määrused. Uue õppekava järele kursus vältab 4 aastat ja sundusliku õppeainena on juurde tulnud galeeniline farmatsia, apteegi retseptuur ja arstimisvahendite sterilisatsioon.

1928 avatakse arstiteaduskonna juures kehalise kasvatususe osakond ja 1928—1929 valmib endise maneeži kohal Jakobi tänaval ülikooli võimla. Kursus kehakasvatuse osakonnas on kaheaastane.

Sagedasti ettetulevate eksituste ärahoidmiseks nimetatakse 1929. a. teaduskonna haavakliinik ümber ülikooli I haavakliinikuks ja teaduskonna sisehaigustekliinik — ülikooli I sisehaigusteklii-

nikuks. Maarjamõisa väljal asuvad hospitaal-kliinik ja hospitaalsisehaigustekliinik nimetatakse ülikooli II haavakliinikuks ja II sisehaigustekliinikuks. Bakterioloogia-kabinett otsustatakse 1929 ümber nimetada bakterioloogia-instituudiks, samuti nimetatakse võimla ühes tema kõrvalasutisiga ümber kehakasvatuse-instituudiks. Vaimuhaigustekliinik saab samal aastal uue nimetuse vaimu- ja närvihaigustekliinik.

Farmatsia osakonnas otsustatakse kaotada nõutav 2-aastane apteegi eelpraktika. Hambaarsteks võivad olla ainult arstid. Hambaiguste dotsentuuri täitmine lükatakse edasi.

27. Hoone, kuhu asus hiljemini polikliinik (tagaplaanil), ja ülikooli peahoone (paremal) 1820. a.

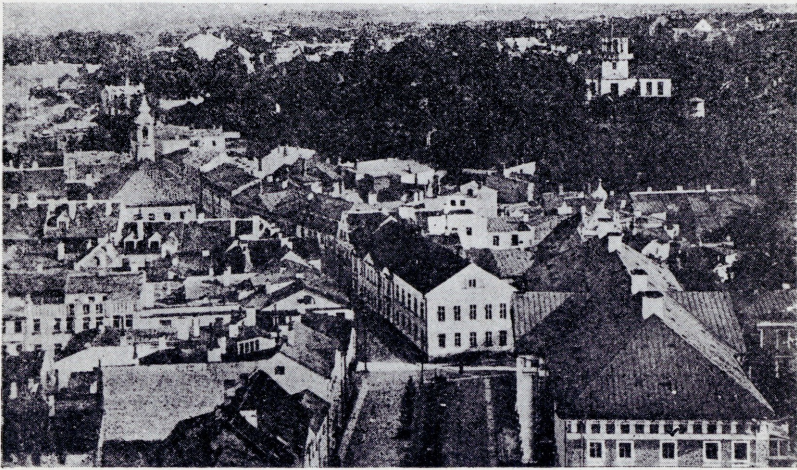
Eesti ajal on arstiteaduskonnal 9 kliinikut: 2 kirurgia-, 2 sisehaiguste-, naistehaiguste-, vaimuhaiguste-, silma- ja lastekliinik, üle selle sisehaiguste-, dermatoloogia- ja veneroloogia-, kõrva-nina-kurguhaiguste-polikliinikud. Instituute on 12: anatoomia-, histoloogia-, embrüoloogia ja võrdleva anatoomia, farmakoloogia-, operatiivkirurgia-, kohtuarstiteaduse-, füsioloogia-, patoloogia-, hügieeni-, bakterioloogia-, farmatseutilise keemia, farmakognosia- ja kehakasvatuse-instituut.

1930. aastal kustutati õppekohtade seast kehalise kasvatuse teooria ja ühendati operatiivse ja üldkirurgia ja patoloogia ja ortopeedilise võimlemise õppetoolid ühiseks operatiivse kirurgia ja ortopeedia õppetooliks.

Arstiteaduse ajalugu, mis Tartu Ülikoolis on ühes arstiteaduslise kirjandusega kuulunud farmakoloogia õppetooli juurde juba 1803. a. alates, on Eesti ajal olnud kogu aeg ühenduses kohtuarstiteaduse õppetooliga. 1925. a. avati kohtuarstiteaduse-instituudi juures ka väike algeline arstiteaduse ajaloo kabinett.

Need oleksid üldjoonis tähtsamad etapid Tartu Ülikooli arstiteaduskonna ajaloolises arengus 1632—1932.

Esitatud andmeis võivad leiduda mõningad ebatäpsused, kuna käsitleda olevais allikais esinevad sageli teatud vastuoksused ja

28. Polikliinik (valge hoone keskel, ülikooli eest mineval Jaani ja Jakobi tänava nurgal) ja peahoone (paremal) praegusel kujul.

mõningate momentide, nagu üksikute õppetoolide loomise kohta ei läinud korda täielikku selgust leida isegi Riigi Keskarhiivi ja Ülikooli arhiivmaterjal põhjal. Võib olla, et vaid üksikasjaline ja püsiv arstiteaduskonda puutuva arhiivmaterjali läbitöötamine aitab neid ebatäpsusi selgitada ja nii mõnegi seni lahendamata küsimuse arstiteaduskonna ajaloos valgustada.

Kirjandus.

Backmeister, H. L. Chr.: Sammlung russisch. Gesch. 9, 95, (1764). — Siebert, J.: Arch. f. Gesch. Liv-, Esth.- und Curlands 6, 105, (1851). — Schirren, C.: Mittheil. a. d. Gebiete d. Gesch. Liv-, Ehst.- und Kurland's 7, 1, (1854). — Beise, Th.: ibid. 8, 146, 513, (1857). — Normann, H.: E. Arst 5, 241, (1926), — Gernet, A. v.: Die im Jahre 1802 eröffnete Universität Dorpat und die Wandlungen in ihrer Verfassung. Reval 1902. — Statuten

der Kayserlichen Universität zu Dorpat, nach Anleitung des am 4. May 1799 Allerhöchst confirmirten Planes, nebst dem namentlichen Befehl Sr. Kayserl. Majestät am 5. Januar 1802 hinzugekommenen Veränderungen. [Dorpat] 1802. — Statuten der Kaiserlichen Universität zu Dorpat. [Dorpat 1803]. — Normann, H.: E. Arst 4, 323, (1925). — Пѣтуховъ, Е. В.: Императорскій Юрьевскій, бывшій Дерптскій, университетъ за сто лѣтъ его существованія (1802—1902). Томъ I: первый и второй періоды (1802—1865). Юрьевъ 1902. — Пѣтуховъ, Е. В.: Императорскій Юрьевскій, бывшій Дерптскій, университетъ за послѣдній періодъ своего столѣтняго существованія (1865—1902). С. Петербургъ 1906. — Статистическія таблицы и личные списки по Императорскому Юрьевскому, бывшему Дерптскому, университету (1802—1901). Приложение къ историческому очерку Е. В. Пѣтухова: „Императорскій Юрьевскій, бывшій Дерптскій, университетъ за сто лѣтъ его существованія“. Юрьевъ 1902. — Левицкій, Г. В.; Биографическій словарь профессоровъ и преподавателей Императорскаго Юрьевскаго, бывшаго Дерптскаго, университета за сто лѣтъ его существованія (1802—1902). Томъ II. Юрьевъ 1903. — Statut der Kaiserlichen Universität Dorpat. Dorpat 1820. — Statut der Kaiserlichen Universität Dorpat 1865. Dorpat 1865. — Сводъ Законовъ Россійской Имперіи. Томъ XI, ч. I, 570 III. Санктпетербургъ 1893. — Копыловъ, Н. В.: Историческій очеркъ преподаванія хирургіи въ Юрьевскомъ университетѣ (1802—1902). Москва 1903. — Журналъ засѣданій Совѣта Имп. Юрьевск. университета отъ 24 апрѣля 1915, № 149. — Eesti Vabariigi Tartu Ülikooli seadus. Mitteametlik väljaanne. Riigikogu poolt 18. juunil 1925. a. vastu võetud. Tartu 1925. — Eesti Vabariigi Tartu Ülikool 1919—1929. Tartu 1929. — W. Wadi: E. Arst 10, 13, (1931).

Deutsches Referat.

Herbert Normann: Streifzüge durch die geschichtliche Entwicklung der medizinischen Fakultät der Universität Tartu-Dorpat 1632—1932.

An der medizinischen Fakultät der vom Schwedenkönig Gustav II Adolf in Dorpat 1632 begründeten Academia Gustaviana (1632—1656) waren nur 2 Professoren tätig: der eine Professor lehrte die Krankheiten und ihre Behandlung, der andere die Physik, Botanik und Anatomie. Jährlich wurde eine Leiche sezirt. Die medizinische Fakultät der Academia Gustavo-Carolina (1690—1710) zählte zeitweilig nur einen Professor und oft war die Fakultät durch jahrelange Vakanzen verödet. 1802 wurde die Universität vom russischen Kaiser Alexander I wieder ins Leben gerufen. An der medizinischen Fakultät waren vorausgesehen Lehrstühle für: 1) Anatomie, Physiologie, Chirurgie und Hebammenkunst (Geburtshilfe); 2) Pathologie, Semiotik, Therapie und Klinik; 3) Diätetik, Staatsarzneikunde (Gerichtliche Medizin und Hygiene) und Pharmakologie (Materia medica) und 4) Chemie und Pharmazeutik. 1803 wird die Staatsarzneikunde mit der Anatomie verbunden, die Physiologie 1820 von der Anatomie getrennt und mit der Pathologie verbunden. Erst 1860 erhalten die Physiologie und Pathologie selbständige Lehrstühle. Die Staatsarzneikunde (Gerichtliche Medizin) bekommt ihren eigenen Lehrstuhl 1842. Ein zweiter Lehrstuhl für Staatsarzneikunde (Hygiene) wird gegründet 1895. Die Therapie und

Klinik (Spezielle Pathologie und Therapie) wird von der Pathologie 1820 getrennt und erhält 1842 einen zweiten Lehrstuhl. 1898 kommt noch ein dritter Lehrstuhl für Therapie und Klinik hinzu. Zur Trennung der Geburtshilfe von der Chirurgie kommt es 1804, wobei die Geburtshilfe dem Professor für Tierarzneykunde übertragen wird. 1817 wird die Geburtshilfe (mit der Gynäkologie) zum selbständigen Lehrstuhl. Auch die Chirurgie erhält 1842 einen zweiten Lehrstuhl. 1865 wird die Chirurgie mit der Ophthalmologie verbunden und erst 1871 kommt es zur Gründung eines eigenen Katheders für Ophthalmologie. Neue Lehrstühle werden noch gegründet: für Embryologie und Histologie 1876, für Psychiatrie 1879, für operative Chirurgie 1895, für Kinderkrankheiten 1912 und für Haut- und Geschlechtskrankheiten 1915. In der estnischen Zeit werden gegründet Lehrstühle: für Ohren-, Nasen- und Rachenkrankheiten 1919, für Bakteriologie und für Neurologie 1920. Im Jahre 1928 wird an der medizinischen Fakultät eröffnet noch ein Zweig für Leibesübungen und Körperkultur.

Die Chemie wurde 1803 aus den Lehrfächern der medizinischen Fakultät ausgeschlossen, die Pharmazie 1820 der philosophischen Fakultät angegliedert; erst 1842 wird die Pharmazie zum selbständigen Lehrstuhl und gehört nun wieder zur medizinischen Fakultät. 1921 entstehen aus dem Katheder für Pharmazie zwei neue Katheder für pharmazeutische Chemie und Pharmakognosie. Die Geschichte der Medizin gehörte seit 1803 zum Lehrstuhl für Pharmakologie. An der estnischen Universität wurde sie bis 1929 vom Professor für gerichtliche Medizin vorgetragen. Seit 1932 gibt es für Geschichte der Medizin eine Privatdozentur. 1925 im Institut für gerichtliche Medizin wurde ein kleines medizinhistorisches Kabinett eröffnet.

Durch das Gesetz vom 15. Juli 1810 werden kreiert 4 medizinische Würden: der Arzt, der Doktor der Medizin, der Medico-Chirurg und der Doktor der Medizin und Chirurgie. Die zwei letzten Würden werden 1845 wieder aufgehoben. 1819 wird gegründet an der Universität ein Medizinisches Institut zur Vorbereitung von Kronsöglingen für den russischen Staatsdienst. 1827—1838 funktioniert an der Universität ein Professoren-Institut behufs Heranbildung der besten Studenten der russischen Universitäten zu Professoren. Aus diesem Institut stammt auch der bekannte russische Chirurg Pirogov. 1889 beginnt die Russifizierung der Universität, 1893 erhält sie den Namen „Jurjewsche Universität“. Seit 1893 ist die Prüfung auf die Würde eines Arztes von derjenigen auf die Würde eines Doktors getrennt. 1919 wird die Universität Dorpat zur Universität des estnischen Freistaats. 1926 wird die Studienzeit an der medizinischen Fakultät von 5 auf 6 Jahre verlängert. Es kommt hinzu ein praktisches Jahr. Zur Zeit besitzt die medizinische Fakultät 9 Kliniken und 12 Institute.

Abbildungen: 1) Anatomisches Institut (rechts) und Sternwarte (links) 1818. 2) Anatomisches Institut um 1820. 3) Anatomisches Institut 1821. 4) und 5) Anatomisches Institut um 1840—1850. 6) Anatomisches Institut um 1860. 7) Anatomisches Institut. Anfang des jetzigen Jahrhunderts. 8) *Clinicum* 1821. 9) *Clinicum*, Universitäts-Bibliothek und Teufelsbrücke in ihrer ersten Gestalt 1837—1840. 10) *Clinicum* (links) und

Universitäts-Bibliothek (rechts) um 1820—1830. 11) Dompatrie zwischen dem *Clinicum* (rechts) und der Universitäts-Frauenklinik (links) mit Teufelsbrücke in ihrer zweiten Gestalt um 1860. 12) I Medizinische Klinik. 13) Universitäts-Frauenklinik. Anfang des jetzigen Jahrhunderts. 14) Frauenklinik. 15) I Chirurgische Klinik. Anfang des jetzigen Jahrhunderts. 16) Augenklinik. 17) Physiologisches und Pathologisches Institut im Neuen Anatomicum 1899. 18) Stadt- resp. Kreishospital, wo die Chirurgische und Innere Hospitalklinik bis 1921 untergebracht waren. 19) Psychiatrische- und Nervenklinik. 20) Kinderklinik. 21) Dermatologische Poliklinik 1911. 22) II Chirurgische Klinik. 23) Institut für Bakteriologie und Hygiene. 24) Institut für Pharmakognosie u. pharmazeutische Chemie. 25) Turnhalle. 26) Nervenklinik und II Medizinische Klinik. 27) Poliklinik (im Hintergrunde) und Hauptgebäude der Universität (rechts) 1820. 28) Poliklinik (weisses Gebäude in der Mitte) und Hauptgebäude der Universität (rechts) in jetziger Gestalt. Rechts auf dem Dom die Sternwarte.